

Foto: Depositphotos

Štiri spremembe, ki bodo nujno potrebne

Kam nas je pripeljala vlada v odhodu in kam nas mora popeljati vlada, ki prihaja.

Samo Hribar Milič, GZS

Pred štirimi leti smo v pripravi predlogov političnim strankam pred volitvami na GZS pripravili Gospodarsko agendo za novo vlado. Takrat smo v analizi razmer med drugim zapisali: »Slovenija se v zadnjih, skorajda šestih letih ni uspela izviti iz krize. Slovenija pada na mednarodnih lestvicah konkurenčnosti, investitorji se je izogibajo, kljub rasti bruto domačega proizvoda (BDP) v zadnjih mesecih pa realno še vedno dosegamo le 92,5 odstotka BDP na prebivalca iz leta 2008.«

Kot ključne probleme smo takrat videli javni dolg, prenizko rast gospodarstva, prenizek izvoz, veliko brezposelnost (skoraj 130.000 brezposelnih), prezdolženost gospodarstva in previsoke obrestne mere, nekonkurenčne pogoje poslovanja, ki so se odražali v izjemno nizki boniteti države.

Tako je po štirih letih

V štirih letih so se razmere drastično spremenile. Na boljše. Ne, ne berete praznega in nekritičnega slavospeva sedanji vladni garnituri in bilanci njenega

vladanja – o tem nekaj besed kasneje. Slovenija je dejansko iz enega največjih bolnikov v Evropski uniji, pred dobrimi petimi leti tik pred bankrotom, postala ena najhitreje razvijajočih se držav. Gospodarstvo se pretežno ukvarja s »sladkimi« (?) problemi pomanjkanja kapacitet, predvsem pa kadrov, da bi realizirali vsa naročila. Boniteta države se je izjemno izboljšala, gospodarstvo razdoločilo in je podpovprečno zadolženo, bankirji evforično vabijo podjetnike na kosila, vlaganja v razvoj in inovacije se povečujejo, tuji investitorji vidijo številne priložnosti ... Znakov in kazalcev, ki potrjujejo oceno, da Slovenija diha s polnimi pljuči, je še veliko.

Kako naprej?

Kakšne cilje si potem lahko zastavimo oziroma bi si jih morali zastaviti za prihodnje obdobje? Trenuten gospodarski naboj nam daje priložnost za zelo ambiciozne cilje do leta 2025 in naprej. Že na Vrhu slovenskega gospodarstva novembra lani smo predstavili Razvojno partnerstvo za tri generacije

Trenuten gospodarski naboj nam daje priložnost za zelo ambiciozne cilje do leta 2025 in naprej.

2018-2025 in v njem kot cilj postavili dvig dodane vrednosti na 60.000 evrov na zaposlenega in rast izvoza na 50 milijard evrov. Z izvozom krepimo slovenski BDP in proračun, z rastjo dodane vrednosti pa ustvarjamo pogoje za ustvarjanje zahtevnejših izdelkov in storitev, za večja gospodarska vlaganja in tudi za višje plače.

Bo pa za uresničitev teh ciljev potrebno v Sloveniji še marsikaj spremeniti. Ker, kakorkoli smo zadovoljni s trenutnimi razmerami, moramo ugotoviti, da razmere niso stabilne. Da je uspeh slovenskega gospodarstva odvisen predvsem od mednarodnih razmer. Od naraščajočega povpraševanja na številnih trgih, kjer smo uspeli izkoristiti priložnosti in svoje sposobnosti. Kot nišni igralec, hitro prilagodljiv, razvojno usmerjen in konkurenčen ponudnik. In tu je treba opozoriti, še enkrat, da pri svojem razvoju v zadnjih letih gospodarstvo ni imelo veliko protekcije v slovenskem prostoru.

Ugled znamke Made in Slovenia sam od sebe še vedno ne povečuje, temveč zmanjšuje priložnosti za višjo razliko v ceni. Davki so višji kot v primerljivih državah – in to, da so nižji kot v skandinavskih, ostaja povsem nerelevantno za tržne strategije, ki jih ubirajo podjetja na globalnih trgih. Prostor je za nove investicije zelo neprijazen, pogosto zaprt in netransparenten. Predpisov je preveč in težko jih je izpolnjevati, pogoji pa se hitro spreminjajo, pravzaprav se en del zakonodaje, ki vpliva na poslovanje, nenehno spreminja. Vrh vsega predstavlja razširjena klima, ki jo pomagajo širiti tudi v akademskih krogih in tudi nekateri predstavniki političnih strank: gospodarstvo je potrebno resetirati, saj podjetij, ki niso sposobna proizvajati in tržiti lastnih blagovnih znamk, ne potrebujemo.

Pričakovanja gospodarstva

V teh okvirih vstopamo v predvolilno obdobje. Na eni strani vznesenost nad res dobrimi rezultati, na drugi pomanjkanje analiz in kompetenc za izpeljavo prepotrebni sprememb. Kakšne spremembe pričakujemo, kaj predlagamo v gospodarstvu, da bi bili bolj konkurenčni in da bi tudi bolje živeli?

1. Kot se je pred štirimi leti zdelo še nemogoče, čeprav so strokovnjaki že opozarjali na demografske trende, bo eden ključnih problemov v Sloveniji v prihodnje pomanjkanje kadrov. Tudi če bo, in verjetno bo, kriza, bomo imeli pomanjkanje kadrov. V pokoj bodo naslednjih dvajset let odhajale generacije, ki so šteje skoraj 30.000 oseb, na trg dela pa prihajale generacije, v katerih se jih je rodilo komaj 20.000. Zato bodo morale prihodnje vlade temeljito spremeniti politiko zaposlovanja, izobraževanja in predvsem odnosa do migracij, če bomo hoteli zagotoviti, da kadrovska vrzel ne bo povzročala nepopravljive škode in neobvladljivih razmer. Kdo bo delal, z ustreznimi kompetencami, v industriji in kdo bo skrbel za vse večji del starejših generacij, ki bo potrebovala oskrbo, postaja ključen izziv za oblikovanje razvojnih strategij.

2. Poslovno okolje, v katerem ustvarjamo in se razvijamo, postaja vse bolj cokla razvoju. Ne le pri infrastrukturi, kjer se je pri realizaciji projekta drugi tir razgalila vsa navlaka nekontroliranega zbirokratiziranega systemskega okvira. Tudi pri širšem zakonodajnem okviru bi moral biti koncept pametne zakonodaje merilo, ki bi bilo konkretno ovrednoteno. Čas zmanjševanja administrativnih bremen bi moral biti natančno določen in merljiv.
3. Davčni sistem bomo še naprej izpostavljali kot coklo gospodarskega razvoja. In vedno znova bo treba opozarjati - primerjave obremenitev plač z najrazvitejšimi državami so nekorektne, ker z njimi Slovenija še ne konkurira na globalnih trgih. Ko pa se primerjamo s tistimi, ki igrajo v naši ligi, pa lahko utemeljimo zahteve po prestrukturiranju dohodninske lestvice in uvedbi razvojne kapice, saj pri istem bruto plačilu v nam primerljivih državah zaposleni dobijo večji neto prejemek.
4. In vse vlade se bodo srečevale z zahtevo po spremembah in reformah. Paradoksalno je, da je v zadnjih desetih letih še vsak predsednik vlade na svojem začetku ugotavljal, da je del zaposlenih v upravi neustrezno zaposlen, nepotreben, končal pa svoje vladanje z večjim številom zaposlenih in z večjim deležem BDP za plače v javnem sektorju. Pri pokojninskem zavarovanju je izziv, kako ne zmanjšati razmerja med aktivnim prebivalstvom in upokojenci, ki je že sedaj eno najnižjih v EU in kako spodbuditi dodatno varčevanje za starost, da bo imelo tudi ugodne makroekonomske učinke. O zdravstvu verjetno ni treba izgubljeni besed, povečanje učinkovitosti sistema in racionalno/racionalnejše poslovanje celotnega sistema sploh ni skregano s pričakovanjem večje dostopnosti storitev v zdravstvu.

Nujno bo sodelovanje

Slovenija se nahaja na prelomnici. Čeprav nam gre relativno dobro, smo na marsikaj upravičeno ponosni, nam večkrat zavidajo in nas zaradi marsičesa tudi občudujejo, je čas, v katerem živimo, izjemno zahteven. Nepredvidljivi in od nas povsem neodvisni dejavniki imajo vse večji vpliv na vse nas. Odzivnost podjetij in države postaja ključna značilnost sodobnega poslovanja, hitrost pa ključna pri učinkovitosti novih poslovnih in družbenih modelov. Za doseganje ambicioznih ciljev v teh turbulentnih razmerah bo nujno sodelovanje, ne le med različnimi socialnimi in političnimi partnerji, temveč tudi med različnimi generacijami. Predvolilni čas je čas ekskluzivnosti, vsak ponudnik političnega programa skuša biti drugačen in izjemen in priznati moramo, da so v tem času politične stranke vse bolj iznajdljive in prepričljive. Vendar pa je prihodnost Slovenije odvisna od tega, kaj bodo sposobni skuhati po volitvah, kako bodo vse te obljube, zaveze in predloge sestavili v uresničljivo in izvedljivo koalicijsko pogodbo. Ko bodo morali iskati in ustvarjati zaveznitva in spoštovanje, ki je potrebno, da se uresničijo veliki projekti. **gg**

Prostor je za nove investicije zelo neprijazen, pogosto zaprt in netransparenten.

Čas zmanjševanja administrativnih bremen bi moral biti natančno določen in merljiv.

Kaj bodo sposobni skuhati po volitvah?